

Герасименко І. О.,
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
Київського Інституту Національної гвардії України
(м. Київ, Україна)

Науковий керівник:
Комісарова Н. О.,
кандидат юридичних наук, доцент,
начальник кафедри державної безпеки
факультету забезпечення державної безпеки
Київський інститут Національної гвардії України
(м. Київ, Україна)

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОТРИМАННЯ МГП

За сучасних умов у світі досі тривають військові конфлікти: повномасштабна російсько-українська війна, війна між Ізраїлем та «Хамасом», військові конфлікти на Близькому Сході та в Африці – усе це деструктивно впливає на сучасну ситуацію як всередині країн, так і на міжнародному рівні. Усе це зумовлює нагальну потребу дотримання норм міжнародного гуманітарного права (МГП), які регулюють захист жертв війни, обмежуючи також методи та засоби ведення війни. Під час війн та конфліктів сторони далеко не завжди дотримуються норм МГП, використовуючи заборонену зброю та здійснюючи агресивні заборонені заходи по відношенню до іншої сторони. Актуальною стає участь міжнародних організацій, які покликані забезпечити дотримання міжнародного гуманітарного права. Їхня роль є особливо значною, оскільки такі організації мають великий авторитет, втім, далеко не завжди їх участь є ефективною, що викликає також і деякі проблеми.

Міжнародне гуманітарне право є окремою галуззю міжнародного права, важливість відокремлення якої була зумовлена проблемами, які викликані військовими конфліктами, технологіями ведення війни, появою нових видів збройних конфліктів. Історія МГП розпочалася у другій половині ХІХ століття, ініціаторами чого стали Гуго Гроцій та Анрі Дюнан (засновник Червоного Хреста та ініціатор Женевських конвенцій 1864 року). Відповідно до їх поглядів, гуманітарне право – це «право війни», яке має слугувати не лише інструментом регулювання насильства, але й обмежувати його наслідки для цивільного населення. Підкреслимо, що укладання важливих міжнародних правових договорів, які є основою МГП, тісно пов'язане саме з участю міжнародних організацій, насамперед – ООН та Червоного хреста. Наприклад, під час Дипломатичної конференції ООН у Женеві у 1949 році були укладені Женевські конвенції [1].

Аналізуючи діяльність міжнародних організацій, пов'язану з міжнародним гуманітарним правом, відмітимо, що вони виконують наступні функції:

Миротворча, у контексті якої під егідою міжнародних організацій та з числа країн, які входять до їх складу, створюються миротворчі місії для вирішення військових конфліктів. Особливу роль у цьому відіграє ООН, адже миротворча діяльність є одним із провідних напрямків роботи організації;

– посередницька – міжнародні організації допомагають у проведенні зустрічей та перемовин між сторонами конфліктів, також допомагають в обміні військовими полоненими та ін.;

– гуманітарна – міжнародні організації надають гуманітарну допомогу жертвам військових конфліктів, допомагають продовольством, надають фінансову підтримку, також допомагають у відбудові зруйнованих будівель тощо. Насамперед – це Червоний хрест, який надає допомогу у зоні бойових дій у тому числі;

– захисна – також міжнародні організації забезпечують захист мирного населення, визначних пам'яток природи, історії та культури. Наприклад, це ЮНЕСКО, під егідою якої відбувається захист об'єктів Всесвітньої спадщини, до яких належить також чимало місць в Україні;

– контролююча – міжнародні організації, зокрема – їх моніторингові місії, контролюють дотримання міжнародного гуманітарного права та правил ведення війни саме у зоні бойових дій, фіксуючи усі порушення, що після має допомогти застосувати необхідні санкції [2, 3].

Дотримання норм міжнародного гуманітарного права є важливим як під час військових конфліктів, так і у процесі їх попередження та ліквідації наслідків. Тому участь міжнародних організацій не обмежується лише їх участю у вирішенні конфліктів між сторонами. Як засвідчує історія розвитку міжнародного гуманітарного права, у багатьох випадках міжнародні організації ставали ключовими сторонами у дотриманні МГП у різних ситуаціях, що пов'язані з військовими конфліктами, їх передумовами та наслідками. Наприклад, під час Корейської війни 1950-1953 рр. ООН запровадила миротворчу місію, яка допомогла вирішити конфлікт на користь обох сторін. Миротворці ООН брали участь у вирішенні конфліктів на Близькому Сході, Африці, у Нагірному Карабаху та в інших «гарячих точках». Це підкреслює те, що основна роль міжнародних організацій у дотриманні МГП полягає у наданні допомоги державам у вирішенні військових конфліктів та ліквідації їх наслідків.

Також варто відмітити, що, не дивлячись на участь міжнародних організацій у дотриманні МГП, існує низка викликів та перешкод, які негативно впливають на ефективність їх діяльності у даному контексті. Серед них можна зазначити такі:

Політичні: не усі сторони конфліктів можуть надавати дозвіл на участь міжнародних організацій та їх присутність. Окрім цього, учасники міжнародних організацій можуть мати протилежні політичні погляди, що може впливати на прийняття рішень стосовно надання допомоги;

Фінансові: бюджет міжнародних організацій на допомогу у ліквідації наслідків військових конфліктів та наданні допомоги державам, які стали жертвами збройної агресії, є доволі обмеженим. Також тут мають місце

бюрократичні та організаційні перешкоди, адже прийняття рішень залежить від голосування учасників організацій, деякі з яких через власні упередження можуть заблокувати виділення коштів;

Логістичні: через активні бойові дії та небезпеку для представників міжнародних організацій їх участь у ліквідації наслідків конфліктів та наданні допомоги може бути ускладненою, тому їх діяльність буде неефективною [2].

Таким чином, міжнародні організації відіграють особливо важливу роль у дотриманні МГП. Вони розробляють міжнародні правові норми МГП – у вигляді конвенцій та декларацій. Крім того, контролюють дотримання норм МГП під час збройних конфліктів, вони обов'язково виконують миротворчі та посередницькі функції у їх вирішенні, а також надають допомогу державам у ліквідації наслідків війни, захищаючи цивільне населення, об'єкти Всесвітньої спадщини тощо. Перешкоди та виклики унеможливають повноцінну роль міжнародних організацій у дотриманні МГП, однак, розширення їх можливостей може стати загрозою для ситуації на міжнародному рівні.

Список використаних джерел:

1. Сак В. В. Міжнародне право та гуманітарні кризи: роль міжнародного співробітництва у захисті прав людини. *Академічні візії*. 2024. №35. С. 1-10.
2. Задерейко С. Ю. Роль міжнародних організацій в період збройних конфліктів. *Наукові записки*. 2024. №16. С. 273-279.
3. Годжек Я. С. Діяльність міжнародних неурядових організацій щодо забезпечення статусу військовополонених. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №12. С. 496-499.